

Egyesület született

1971-ben a Hazafias Népfront egyik VI. kerületi összejövetelén dr. Néway László vetette fel egy Művészetbarát Kör megalapításának gondolatát. Jánosi Katalin Kristó Nagy Istvánt és Szij Rezsőt kérte, hogy dolgozzák ki az életre hívás feltételeit. A tervek elkészítésénél több nem történt, mígnem a Magyar Nemzet 1973 március 20-i száma *A műgyűjtés jövője* címmel Szij Rezsőtől cikket közölt. Kun Zsigmond, a neves műgyűjtő – bár személyesen nem ismerte az írás szerzőjét – találkozára kérte az író-történészt, melynek alapján *április 5-én a Fáklya Klubban* – a Magyar Rajzpedagógus Szövetség tagozataként – létrejött a *Műgyűjtők és Műbarátok Köre*. Kik is voltak az alapítók? Bajári Mihály, Bajári Mihályné, Bazilidesz Barnáné, Berger Mária (Genovéva nővér), Búza Barna, Dancsházy Nagy Márton, dr. Erdőssy Béla, Fischer Ernő, Geröly Tibor, Jakab Károly, dr. Jáki Ferenc, Katona Aron Sándor, Kelemen Kristóf, Kiricsi Ernő, Kissling Elemér, Kobza Károlyné, Kun Zsigmond, Láng Miklós, dr. Lászlóffy Árpádné, Lezsák Sándor, Murai Jenő, Osváth Miklós, Pálffy Gyuláné, Padlovics Karola, Papp Gyula, dr. Péter Ernő, Prokop Péter, dr. Soó Rezső, dr. Soós Imre, dr. Szij Rezső, Teleki Lajos, Teleki Lajosné, Udvarhelyi Ferenc és Vörösvári László.

Célként a Művészetbarátok Körének szélesítését, tagjaik ismereteinek gyarapítását, művészi ízlésük finomítását, a gyűjtőmunka megszerettetését és kulturáltabbá tételét fogalmazzák meg. Már az első években nyilvánvaló vált, hogy a műgyűjtés és a művészetbarátság egyenlő értékű fogalmakká ötvöződtek az egységes és oszthatatlan kultúra szolgálatában, a múlt értékeinek tiszteletében, és a jelen tárgyilagos értékelésében.

1979. április 19-én a Kossuth Klubban egyesületté alakult a Művészetbarátok Köre, ahol elfogadták az alapszabályt. Elnökké Búza Barna szobrászművészt választották. Helyet kapott a vezetésben Kun Zsigmond, a róla elnevezett Óbudai Néprajzi Gyűjtemény tulajdonosa, prof. Dr. Soó Rezső akadémikus, nemzetközi tekintélyű botanikus, minden idők egyik legnagyobb magyar gyűjtője.

Az egyesület történetéről, törekvéseinkről, a megalakulás óta megszakítás nélkül folyó munkáról, ars poeticájukról – a civil szervezetek többségénél ismeretlen elképzelhetetlenül bátor – vállalkozásaikról egyre több szó esik.

A negyvenöt év azonban nem hozott változást abban, hogy az egyesület zavartalan működéséhez megfelelő helyiséggel rendelkezne. Bár 1982-ben az István utca 42. szám alatt *Alle Pál* jóvoltából két helyiségből álló szerény székhely bérelésének lehetőségéhez jutottak, de a heti klubösszejövetelek találkozóihoz – ahol esetenként negyven-nyolcvan érdeklődőre is számíthattak – ez a hely alkalmatlan volt. Felsorolni is nehéz lenne, hogy hol szervezték találkozóikat.

1974-ben a Fáklya Klubot követően a Postás Művelődési Központ, 1976-78 között a Csili, a Rátkai Munkás-Művész Klub, és a Derkovits pince, az Erdért díszterme, 1979-ben a Vízivárosi Galéria, a Kossuth Klub. A Múzeum utcai Tudományos Ismeretterjesztő Társulat díszterme országos jelentőségű tanácskozássoknak adott helyet. Emlékezetes *Makovecz Imre, Eröss Pál, Fekete Gyula, Czeizel Endre, Hortobágyi Tibor, Prokop Péter* és *Lezsák Sándor* előadása, nemkülönben *Rudnai Gábor* költő szerzői estje. Közönségsikert hozott *Pribojszky Mátyás* és *Petrozsényi Eszter* népdalokból és versekből összeállított műsora. A hagyományos szerdai összejöveteleknek később a Metró Klub, a VIII. kerületi Népfront helyisége, a Nefelejcs utcai pinceklub, 1988-tól a TSZKER Mária utcai tanácskozóterme, 1991-től a Társadalmi Egyesületek Szövetsége, a Fényes Szellők Baráti Kör Zsombolyai utcai székháza, majd a Bem rakparti Művelődési Otthon adott helyet. Innen „költöztek” az Erzsébetvárosi Civil Szervezetek Házába, ahol a többszöri átszervezés és az épület felújítás nem szolgálta javukat.

A heti klubösszejövetelek célja, hogy az érdeklődők a művészet valamennyi ágát, műfaját és technikáját megismerhessék. Tisztelik a magyar művészet értékeit és üzenetét. Többeknek lehetőséget biztosítottak arra, hogy maguk is megkíséreljék (és gyakorolják) a művészeti alkotás létrehozásának szépségét és nehézségeit, hogy ennek következményeként realisabb ítéletet alkothassanak festményről, szoborról, grafikáról, zenéről és irodalmi alkotásról. Városi sétákon ismerkedtek az építészeti stílusokkal, múzeumok, tárlatok látogatásával is erősíteni szándékoztak a művészeti ismeretterjesztést. Az általános műveltség színvonalának emelésével törekedtek megértetni a konfliktusmentes társadalmi együttélés fontosságát, a másság tiszteletben tartását és elfogadását; Játékos vetélkedőkkel, rejtvényekkel, tematikus előadássorozattal segítették a művészeti ismeretszerzést; Alkotóművészekkel, írókkal, műkritikusokkal szervezett találkozók a közvetlen kapcsolatteremtés fórumaivá váltak.

Már az első években 25-30 kiállítás rendezésével segítették a képzőművészeti élet szereplőinek bemutatkozását. Sokan itt jelentkeztek először kollektív tárlatokon, és az egyesület szervezésében juthattak önálló bemutatkozáshoz. Ennek az 1970-1980-as években azért volt jelentősége, mert hiszen az „amatőrök” részvételét és az absztraktnak mondott alkotások bemutatását a kulturális irányítás nem támogatta. És csak címszavakban néhány emlékezetes rendezvényről: *Berecz Antal, Bényi László, Cséri Lajos, Csonka Ernő, Harczy József, Kürthy Sándor, Murai Jenő, Szalatnyay József, Szőnyi Jenő kiállításai*. Az 1957-ben Rómába „menekült” Prokop Péter pap-festő első nyilvános reprezentatív bemutatkozására a Művészetbarátok Egyesülete vállalkozott 1987-ben a Jurta Színházban. 70. születésnapján pedig a Csontváry-terem adott helyet képeinek, majd a Soproni Tavasz Fesztiválon, Szegeden, Baján, Szombathelyen, Bécsújhelyen

és Mödlingben, Kiskunfélegyházán, később pedig Csepelen mutatták be alkotásait.

A Bodrogközi Alkotók Társaságával, a Kárpátaljai Képző- és Iparművészek Révész Imre Társaságával, a Szabadkai „Q” Képzőművészeti Csoporttal, a Mödlingi Művészeti Szövetséggel kialakított évtizedes kapcsolatok nyomán az egyesület több határon kívül élő tagtársának munkásságát láthatták kollektív és egyéni tárlatokon a műkedvelők. Érdeemes megjegyezni, hogy az Erdély területén működő képzőművészeti csoportokkal „hivatalos” kapcsolat nem jött létre, de mégis onnan szerepeltek legtöbbször az egyesületi programokban.

Hagyomány teremtődött a „*Művészetbarátok*” mottóval jelzett kollektív kiállításokból, valamint az „évszakok”-hoz kötődő csoportos bemutatkozásokból. Alkotó együttműködésük bizonyítéka, hogy a BMSZC Neumann János Számítástechnikai Szakgimnáziumban az elmúlt harminc év során már több mint hatvan tárlatot szerveztek.

Az alkotók szakmai fejlődését segítették az alkotótáborok. A történelmi Magyarország területéről mintegy ötszázan vendégeskedtek Lakiteleken, Királyhelmeceken, Berettyóújfaluban, Mosdóson, Gáborjánban és Hencidán. A közösen végzett munka mellett életre szóló baráti kapcsolatok szövődtek. 1988-ban harminc alapító tag vehette át – a nevére vésett – Búza Barna tervezte 15 éves emléklapketet. 1993-ban tizenkilencen kapták a *Kelemen Kristóf* mintázta (20 éves tagságot elismerő) érmet, és az alkalomra készült emléklapot. A harminc éves jubileumra Búza Barna készített emlékérmeket.

Béres Ferenc halálát követően az egyesület az énekművész nevével fémjelzett – Cséri Lajos mintázta – díjat alapított a magyar népzene, a népdal terjesztésében és népszerűsítésében jeleskedők elismerésére. Az elmúlt év végéig huszonhárman vehették át a kitüntető plakettet és oklevelet.

Obersovszky Gyula emlékét egy Búza Barna készítette plakett őrzi, melyet a költő munkásságának ismertetésében és népszerűsítésében, szellemi hagyatékának ápolásában jeles érdemeket szerzők kapják. A díjnak tizennégyen birtokosai.

Cséri Lajos szobrászművész

Vidovszky Béla a nemesi kúriák, szobabelsők és finom csendéletek festője 1973-ban hunyt el Budapesten. Emlékére Láng Miklós javaslatára még abban az évben díjat alapított a Művészetbarátok Egyesülete. A *Reményi József* tervezte plakettet a festőművész nevét viselő Gyomaendőri Képtár és Helytörténeti Gyűjteményben adják át az arra érdemeseknek. Egykori budapesti lakóházát (Munkácsy Mihály utca 27) 1983 óta márványtábla jelöli, emlékét a Szolnoki Művésztelepen *Pátzay Pál* alkotta mellszobra őrzi.

Két jelentősebb adományt is meg kell említeni. *Berecz Antal* Bielefeldben élő festőművész – budapesti kiállításán szereplő – stáció képsorozatát Lakitelek község római katolikus templomának adományozta. A képeket 2000-ben *Marosi Izidor* nyugalmazott váci püspök áldotta meg. *Szinte Gábor* II. Szilveszter pápa szülőhelyén, a franciaországi Saint-Simon székesegyházban a pápa életútjáról és Szent István király koronázásáról mintegy 130 négyzetméteres festmény kompozíciót készített, mely ismereteink szerint egyetlen emlék a történelmi Magyarország határán kívül. A műalkotás ötletadója *Némethné Kemenes Mária* volt, a kivitelezésre a festőművészt Geröly Tibor kérte fel. A munkálatokat *Cziffra György özvegye* támogatta.

Gyakorta kerülnek szóba a több évtized során szervezett belföldi utazások, művészeti kirándulások, séták, műtermi látogatások. Olaszország, Hollandia, Belgium, Ausztria építészeti értékei, Róma, Velence, Firenze, Amszterdam, Bécs, Bécsújhely képtárai, Pompei romjai, a nápolyi öböl varázsa. A pápai audienciák lélekemelő pillantai, a Szent Péter bazilika magyar kápolnájának istentiszteletei, a Szent István zárándokházban szervezett baráti találkozók, a felvidéki múzeumlátogatások, az ungvári és munkácsi magyar „gyökerek”, a rajnaújfalui Szent István-napi új kenyér ünnepei. És a hazai „bolyongások”. Almásskeresztúr, Pilisszentkereszt, Érd, Vác, Berettyóújfalu, Örbottyán, Zsámbék, Nyíregyháza, Fót, Kocsér, az őrségi települések, Surány, Nádudvar, Ópusztaszer, Bakonszeg, Nagykőrös, Tiszaalpár, Kőszeg, Kecskemét, Szentendre. És a budapesti programok! A budavári labirintus, a Mátyás templomi, operaházi, országházi látogatások.

Láng Miklós

Baráti találkozók, „kerti beszélgetések” alkotók és alkotótársak között *M. Szűcs Ilonánál, Murai Jenőnél, Vörös Jenőnél, Marton Lászlónál, Búza Barnánál, Heil Józsefnél, Heil Editnél, Meiszter Kálmánál.*

Az egyesület munkálkodásának utolsó három évtizedét dokumentálja az 1991-ben a Lakitelek Alapítvány támogatásával indított *Művészet és Barátai* újság, mely összekapcsolja közösségüket, és szimpatizánsaikat. Egy felmérés alapján az olvasók számát a lap példányszámának négyszeresére becsülik. Ez az a célcsoport, amelyik a kiállítások leggyakoribb látogatója, illetve a művészeti könyvek vásárlója is. Az ő ismereteik bővítését, információigényük kielégítését, a művészeti élet irányzatainak, divatjainak bemutatását szolgálják. A szerzők nem akarják meggyőzni az olvasót, csupán a jelenségre, annak motivációjára hívják fel a figyelmet és a döntést az érdeklődőre bízzák. A lap 127. száma 2016 szeptemberében jelent meg. Abban az esztendőben – a szervezési és adminisztrációs feladatok sokasága miatt – az újság támogatására nem tudtak pályázni, hogy négy szám mégis megjelenhetett az a Magyar Művészeti Akadémia gesztusának köszönhető. A kiadvány hiánya nemcsak abban érezhető, hogy sokan keresik az (elmaradt) új lapszámokat, hanem jó néhányan megszüntették tagsági viszonyukat. Ez a döntés – különösen a vidéken lakók esetében – érthető, hiszen a kapcsolattartásnak a legfontosabb formáját a *Művészet és Barátai* jelentette, és a kulturális élet híreiről is itt tájékozódhattak.

Prokop Péter katolikus pap, festőművész, író 1957-ben hagyta el az országot. 1985-ben – érettségi találkozójára – tért haza Rómából. Az egyesület szervezésében 1987-ben nyílt meg első önálló kiállítása Budapesten a Jurta Színházban, ahol életútját és munkásságát nyugalmazott külügyminiszterünk és a kalocsai érsek méltatta. 1988-ban Nyíregyházán, 1989-ben a budapesti Csontváry teremben, az ausztriai Wiener- Neustadtban és Mödlingben, majd a budapesti Kossuth Klubban, valamint Szegeden és Szombathelyen láthatták képeit az érdeklődők. 1991-ben a Tavaszi Fesztivál kapcsán Sopronban nyílt önálló kiállítása. 2013-ban, halálának tizedik évfordulóján emlékkiállítást rendezett az egyesület.

Hazánkban 1975-ben kerültek kereskedelmi forgalomba a poszterek. Ezek népszerűsítését, a Kárpát-medencei települések közötti baráti kapcsolatok elmélyítését, a tömegsport iránti igény felkeltését, az egészséges küzdőszellemet jól szolgálták a *Poszter Kupa* mottóval szervezett kispályás labdarúgóturnák. A csapatokat a művészeti élet ismert szereplőiből válogatták, akik Budapestről a magyar televíziósokból, a cigányzenészekből, és a színészekből, az ungvári televíziósokból, a marosvásárhelyi újságírókból, valamint a gerencséri, mosdósi, kocséri, kőszegi amatőr labdarúgók köréből szerveződtek. Máig sem merültek feledésbe a tizenhét év során (1981-1997) szerzett élmények, sportsikerek, baráti kapcsolatok. A hajdani szervezők a *Poszter Kupa* plakettjének büszke tulajdonosai.

A Művészetbarátok Egyesületének kiadványai

- A.Rodin: Testamentum (1988)
Baranyi Ferenc: Színigazság (2002)
Darabán János a Kárpátok festője (1994)
Csepeli Szabó Béla: Életszomj I-II. (1999)
Dévai Nagy Kamilla: Versvígasz (1998; 2000)
Fenyves Mária Annunziáta: Emlékek közt járva (1992)
Fischer Ernő: Alle Teréz rajzairól (1980)
Gergely Mihály: Egy tárlatlátogató tünődései (1991)
Varsányi Pál – Metszetek mestere (1993)
Búza Barna keresztútjai (2001)
Gyóry Zsuzsa: Innen hová (1994)
Honvári Erzsébet: Kiáltó csönd (1991)
Jáki Ferenc: Gesztenyevirágok őszi verőfényben (1989)
Fecskefészek, csillagszóró (1989)
Naptár, avagy kalendárium (1988)
JOHE, a színek varázslója (1994)
Kanizsa József: Kacsavacsora (1992; 1996))
Kardos M. Zsöte: Álomrabló (1993)
Kardos Nagy Ibolya: A vágymadár (1995)
Végrendelet (1996)
Kósa Bálint (katalógus 1995)
Körtvélyessy Magda: Kettős párhuzam (1993)
Láng Miklós: Vidovszky Béla (1883-1973) élete és munkássága
Az élet vize győzhetetlen (1990)
Két rövid egy hosszú (1991)
Útravaló (1991)
Hadifogság asszonyostól (1991;1992)
Bocsáss meg gyermekem (1991;1992)
Előre megfontolt szándékkal (1992)
Egyszer lesz, hol nem lesz (1992)
Ági (1993)
Legénylakás Caracasban (2002)
A Pityó (2002)
Találkozás (2008)
Losonci Miklós: Határ János vallomása Afrikáról (1988)
Kránitz Margit művészete (1989)
Száky Sándor életműve (1990)

- Művészetbarátok Könyve I. (1981) Szij Rezső szerkesztésében
 Művészetbarátok Könyve II. (1982-83) Szij Rezső szerkesztésében
 Művészetbarátok Könyve III. (1984-1993 szerk: Gergely Mihály)
 Nádudvari Nagy János: Éltető fény (1991)
 Magányos daru (1996)
 Remény halálíg (1998)
 Láttuk az ő csillagát (2001)
 Egy kis szeretet kéne még (2003)
 Mindig csak egyszerűen (2007)
 Pünkösdi fény (2009)
 Obersovszky Gyula: Üvöltök fájón a kor bajaival (2017)
 Péter Ernő: Humanista magyar főpapok (1989 szerk: Bánó Zsuzsa)
 Pogány Ö. Gábor: Brusch Péter (1996)
 Pribojszky Mátyás: A citeramozgalmról (1982)
 Ki-ki lelke szerint (1995)
 Prokop Péter: Fügefám alól (1989)
 Prokop Péter hetven rajza 1989 szerk: Geröly Tibor)
 Rédei Gábor: Szélcsikó (1995)
 Károgó idő (1997)
 Tükörben homályosan (2008)
 Rudnai Gábor: Kriszta könyve (1995)
 Szirmay Endre: Párbeszéd (1982)
 Szószóló (1993)
 Hűség (1997)
 Szij Rezső: Soó Rezső a gyűjtő (1979)
 Szij Rezső hetvenéves (1985 szerk: Geröly Tibor)
 Gondolatok Prokop Péter képei előtt (1983)
 A műgyűjtésről (1980)
 Z. Soós István művészete (1982)
 Száky Sándor művészete (1988)
 Vántsa Zoltán: Kitérom bezárt kapuimat (1992)
 Zsákovics Ferenc: Tarjáni Sinkovics Jenő (1995)

„A könyvekben igazából nincs más, csak szavak. Érthető, szépen fűzött, izgalmas, értelmes, érzelmes szavak. Szavakból fakadó képek, képekből táplálkozó hangulatok, hangulatok talaján nőtt érzelmek, érzelmeken átszűrt tanulság.”

Tóth Gábor Ákos

Búza Barna Vésztőn született. Eredeti neve Buzi (vagy Buzy) Barnabás. Középiskolai tanulmányainak befejezése előtt Klebelsberg Kuno külön engedélyével vették fel 1928-ban – tizennyolcadik életéve előtt – a főiskolára. A Magyar Képzőművészeti Főiskolán *Sidló Ferenc* és *Szentgyörgyi István* voltak a mesterei. Mint római ösztöndíjas *Ferruccio Ferrazzinál* tanult. Munkáit az 1937-es velencei biennálén is kiállították, és ugyanebben az évben Magyarországon a *Zala György-éremmel* ismerték el munkásságát. 1944-ben a katonaságnál büntető századba került. A második világháborút követően Ausztriából hazatérve sokáig politikai üldözött volt, a műtermét is elvették. A Művészeti Alap életre hívásában jelentős szerepet vállalt. A Százados úti művésztelepen rendezte be műtermét. A budavári Mátyás templom előtti téren a háborúban megsérült *Szent Háromság szobor* alakjait rekonstruálta. Az ország településein több köztéri szobra áll. Kisvárdán és Berettyóújfaluban *Rákóczi Ferenc* mellszobra, Battonyán *az 1891. évi agrárzendülés emlékműve*, *Mikes Kelemen*, *Petőfi Sándor* és *Molnár C. Pál* mellszobra, Kazincbarcikán *Hajdú lovasszobra*, Sarkadon *a II. világháború emlékműve*. 1956-ban Kazincbarcikán lovasszobra első díjat kapott. Budapesten a róla elnevezett téren áll *Kálvin János* másfél alakos szobra. Számos siremléke közül néhány: *Bárdos Lajos*, *Bakács orvosprofesszor*, *Kondor Béla*, *Gobbi Hilda*, *Kopré József*. 1970-ben egy diófaszobráért VI. Pál pápa emlékérmét adományozott számára. Szakrális fafaragásai közül kiemelkedik a székesfehérvári püspöki bazilikában a *Jó Pásztor főoltárszobor*, és a *sümei ferencrendi kegytemplom keresztútja*. 1971 és 1975 között a kerület parlamenti képviselője volt.

Búza Barna (1910 – 2010)

A Százados úti művésztelepen rendezte be műtermét. A budavári Mátyás templom előtti téren a háborúban megsérült *Szent Háromság szobor* alakjait rekonstruálta. Az ország településein több köztéri szobra áll. Kisvárdán és Berettyóújfaluban *Rákóczi Ferenc* mellszobra, Battonyán *az 1891. évi agrárzendülés emlékműve*, *Mikes Kelemen*, *Petőfi Sándor* és *Molnár C. Pál* mellszobra, Kazincbarcikán *Hajdú lovasszobra*, Sarkadon *a II. világháború emlékműve*. 1956-ban Kazincbarcikán lovasszobra első díjat kapott. Budapesten a róla elnevezett téren áll *Kálvin János* másfél alakos szobra. Számos siremléke közül néhány: *Bárdos Lajos*, *Bakács orvosprofesszor*, *Kondor Béla*, *Gobbi Hilda*, *Kopré József*. 1970-ben egy diófaszobráért VI. Pál pápa emlékérmét adományozott számára. Szakrális fafaragásai közül kiemelkedik a székesfehérvári püspöki bazilikában a *Jó Pásztor főoltárszobor*, és a *sümei ferencrendi kegytemplom keresztútja*. 1971 és 1975 között a kerület parlamenti képviselője volt.

1990-ben Sarkad város díszpolgári címét kapta, 1999-ben a Magyar Kultúra Lovagja, Józsefváros Becsületkeresztje, 2001-ben Magyar Köztársasági Arany Érdemkereszt, majd a Lovagkereszt, 2008-ban pedig Tisztikereszt kitüntetésben részesült. 1979-1981-ig a Művészetbarátok Egyesületének elnöke volt. *Gergely Mihály* tollából jelent meg *Búza Barna keresztútjai* című életmű kötete. Százéves korában hunyt el Budapesten, Sarkadon helyezték örök nyugalomra.

Dr. Pogány Ö. Gábor művészettörténész, művészeti író 1916-ban Kispesten született, és 1998-ban hunyt el Budapesten. Hamvait a Farkasréti temető őrzi.

1939-ben a Pázmány Péter Tudományegyetemen szerzett diplomát. Pályáját a Budapesti Szépművészeti Múzeumban kezdte. 1947-1950-ig a Fővárosi Képtár igazgatója, majd a Múzeumok és Műemlékek Országos Központjának elnökhelyettese volt. 1953-tól a Szépművészeti Múzeum főigazgató-helyettese. 1957-től a Magyar Nemzeti Galéria alapító főigazgatója. Megszervezte a galéria áttelepítését a Kossuth téri Kúriából a Budavári Palotába. Több képzőművészeti és iparművészeti szaklapnak főszerkesztői teendőit is ellátta. Döntő szerepet játszott abban, hogy a magyar művészet legjelentősebb alkotóit gyűjteményes kiállításokon ismerhesse meg a közönség. 1963 *Beck Ö. Fülöp*, 1969-ban *Bortnyik Sándor*, 1971-ben *Egry József*, 1973-ban *Kondor Béla* tárlatának rendezése fűződik nevéhez. Írói, műkritikusi tevékenysége is jelentős. Budai Timót és Tibélyi Gábor néven is publikált. 1981 februárban választották a Művészetbarátok Egyesületének elnökévé. Számtalan szerény tehetségű kiállító tárlatának megnyitására is vállalkozott, hogy kritikai észrevételeivel a „kibontakozás” feltételeihez hozzájáruljon. 1947-ben Baumgarten-díjban, 1996-ban a Magyar Köztársasági Érdemrend tisztí kereszttje kitüntetésben részesült. Kötetbe szerkesztett írásai: *A magyar festészet forradalmárai*; *Magyar festészet a XIX. században*; *Magyar festészet a XX. században*; *Derkovits Gyula*; *Ék Sándor*; *Foto Koffán*; *Csáki-Maronyák József*; *Makrisz Agamemnon*; *Gábor Marianne*; *Molnár C. Pál*; *Brusch Péter. Még egy vallomás Pogány Ö. Gábortól*.

Pluralizmus? Sok adoma kering a műbarátok körében arról, hogy a művészek milyen nehezen viselik el egymást, a vetélkedés igencsak megrontja a köztük lévő kapcsolatokat. Négy évszázad távolából nehéz megérteni, miért volt olyan rossz a viszony *Leonardo* és *Michelangelo*, *Tiziano* és *Tintoretto* között, meg azóta is miért idegesítették egyik-másik igaz tehetséget a kortársak sikerei? Persze, a kölcsönös megbecsülésre is van példa, bár sokkal kevesebb; a kollegialitás nem mondható általános emberi erénynek.

A féltékenység az egyik legkárosabb indulat, úgy tűnik viszont, hogy még a szenvedélyes szerelmeseink konfliktusaiban se olyan féktelen, mint a szakmabeli riválisok társaságában. Végül is érthető a művészeti hivatásérzet vakbuzgó megszállottsága, mert ha egy festő, költő, muzsikos nem hisz magában, s nincs meggyőződve arról, hogy a műbarátok, a közönség, az emberiség érdekében az alkotó tevékenységet úgy kell folytatni, amiként azt ő műveli, akkor nem is lehet sokat várni tőle. Többnyire – sajnos – nem a kulturális közszolgálat ellátásának, a szívbeli szent buzgóság kifejezésének az eltúlzása állítja szembe egymással a céhbelleket, hanem sokkal inkább a különböző érdekek szövevénye, áttételes érvényesülése.

(*Művészetbarátok Könyve III.1984-93. 114. oldal*)

Xantus Gyula festőművész, egyetemi tanár 1919-ben Borosbenedeken született és 1993-ban hunyt el. Hamvait a Farkasréti temető őrzi.

A Magyar Képzőművészeti Főiskolán *Szőnyi István* és *Varga Nándor* volt a mestere. 1947-től 1950-ig középiskolai tanár, négy évig a Budapesti Pedagógiai Főiskolán tanított. 1954-től a Pedagógiai Tudományos Intézet munkatársa, majd 1960-tól 1962-ig az Országos Pedagógiai Intézet Vizuális Nevelési Tanszékét vezette. Húsz évig – nyugállományba vonulásáig – a Magyar Képzőművészeti Főiskolán tanított. A művészeti nevelésről és a rajzoktatásról szóló írásai elismertek. *Szij Rezső* a róla írt kismonográfiájában a következőképpen jellemzi Xantust: „*Külön vizsgálatot érdemelne, hogy miért olyan népszerű Xantus korántsem mindig könnyen felfogható festészete? A hideg és meleg színek okos és rokonszenves párbeszéde? Vagy Xantus már-már mitológiai formaképzeteket idéző alakjai, akik határozottak, nemegyszer hűvösen tartózkodóak, néha fönséges nyugalmat árasztanak, ismét máskor feszültséget keltőek?*” 1954-től minden jelentősebb hazai és külföldi tárlatnak a résztvevője volt. 1989-ben a Vigadó Galériában rendezték gyűjteményes kiállítását. Több alkotása közgyűjteménybe került.

Xantus Gyula jellemzéséhez érdemes idézni a *Művészet és erkölcs* című kéziratából: A művészet, a művészeti tevékenység – mint a lét nagy egészenek, a teljesebb emberségnek sajátos vetülete – lényegében alapjában mélyen etikai tartalmú, tehát erkölcsös is. „szépség, igazság minden egy, belől” – írja *Villon*. – „A szép igaz, s az igaz szép” – írja *Keats*, s a műalkotás és erkölcs sajátos viszonyára utal, amikor a görög vázához írt verse végén hirtelen ezt írja: „Változtasd meg életed!” Mindez a szép, jó és igen sajátos belső, mélyebb összefüggéseire utal, s ezek az összefüggések jelentkeznek a művész életében is. A művész nem tesz „rosszat”, mert az nem „szép”. Bármilyen furcsán hangzik: ugyanilyen okokból – tehát esztétikai megfontolásból – nem hazudik, nem áskálódik, nem sunyi, hanem nyílt stb. Hiszen a művészet a világgal szembeni magatartás, akkor vagyunk erkölcsösek, ha a világ és az élet törvényeit, „rendjét” kutatjuk; hiszünk abban, hogy a világban lehetséges és van valami rend; ennek természetét kutatjuk a kép, a szobor készítésén keresztül is; ez azt jelenti, hogy „hivatásszerűen” szervezünk olyan világot, amelynek van sérelme, s melyben anyagi elismerés és értékelés nélkül is érdemes élni. ...ha érezzük annak felelősségét, hogy a művészettel építeni és rombolni egyaránt lehet, annak törvényszerűségeit ismernünk kell. Tevékenységünkben minőségre törekszünk, mert az morális erkölcsi kategória.

(*Művészetbarátok Könyve III. 1984-93. 139. oldal*)

Gergely Mihály 1921-ben született Varbón és 2007-ben hunyt el Budapesten. Hamvait szülőfalujának temetője őrzi.

Miskolcon volt vasmunkás, majd újságíró, lapszerkesztő. 1950-tól Budapesten a Magyar Rádió irodalmi lektora. 1952-53-ban és 1956-ban az Írószövetség titkára. 1953-ban József Attila-díjat, 1972-ben Miskolc város, 1981-ben Borsod megye irodalmi díját kapta. 1946-ban jelent meg első verseskötete *Gyárkémények árnyékában* címmel. *Józsák* című regénye több kiadást is (1958, 1975, 1985) megért. Fontosabb kötetei: *Fekete páva* (regény); *Költő és király* (regény); *Amikor nincs háború* (válogatott novellák); *Szokmám a lelkiismeret* (válogatott röpiratok, tanulmányok); *Pokolhegyiek* (novellák); *A kozmosz 15. törvénye* (tudományos fantasztikus regény); *Röpirat az öngyilkosságról* (tanulmány); *Egy tárlatlátogató tünődései*; *Metszettek mestere: Varsányi Pál*; *Mi, gyalogrendűek* (publicisztika); *Bruegel varázslatai* (tanulmány); *Anyanyelv, világnyelv – Bábel?*; *Ébredj, emberiség! Röpirat hetven kiáltásban*; *Vége a művészetnek? avagy Miért csiszolták a kőbaltákat?*; *Búza Barna keresztútjai*; *Az artista balladája*. (elbeszélés, regény, novellák); *Hatalomvágy, halálveszély*; *Vihar és szivárvány* (regény), *Rácsok* (novellák), *Bálvány* (filmforgatókönyv) Az 1991-től megjelenő *Művészet és Barátai* című lapot haláláig szerkesztette.

Szalatnyay József grafikája

Munkásságát 1964-ben Munka Érdemrenddel, Miskolc város és Borsod megye irodalmi díjával, a Munka Érdemrend ezüst fokozatával, Krúdy Emlékéremmel, a Magyar Köztársasági Érdemrend lovagkeresztje kitüntetéssel, a Magyar Kultúra Lovagja címmel ismerték el. Szülőfaluja díszpolgára volt. 1996-ban számos műtárgyat adományozott az új Faluházban lévő *Varbói Galériának*. 1984-től az egyesület elnökségének tagja, 1988-tól haláláig elnöke volt. 1988-tól tíz éven át a Józán Élet Szövetség, valamint 1995-től a Móricz Zsigmond Kör elnöki tisztét is betöltötte. Sok publikációjában foglalkozott az egyesületi élet jelentőségével, a civil szervezetek társadalmi szerepének fontosságával. Szerkesztésében jelent meg a *Művészetbarátok Könyvének* III. kötete (1984-1993).

Szj Rezső Mezőlakon született. 1937-1957-ig református lelkész volt, Sárvárott, majd Pétfürdőn szolgált. 1945-ben nemzetgyűlési képviselő, 1946-1949-ig a Misztótfalusi Könyvkiadó igazgatója, ezután a Magyar Tudományos Akadémia, 1969-től pedig az Országos Széchényi Könyvtár főkönyvtárosa. 1960-ban megszervezi a *Magyar Bibliofil Társaság*ot, majd munkássága kiteljesedéseként életre hívja az országossá vált Művészetbarátok Egyesületét. Életműve példamutató: az emberi érték és a magyarság megőrzésének szolgálata. Szerinte a kettősség nemhogy kizárja, hanem feltételezi egymást. Ha értékről van szó nem kitagad, hanem befogad, akárhonnét származik is az.

Szj Rezső (1915–2006)

Főbb munkái: *Misztótfalusi Kis Miklós (tanulmány); Egy szórványgyülekezet élete; A keresztyén felekezetek egységéről; A református egyház a szórványokban; A Nyugat és a könyvművészet; Reich Károly, Nagy Gyula, Szász Endre, Demjén Attila, Szentiványi Lajos, Czétényi Vilmos, Kurucz D. István, Czimra Gyula (tanulmányok); kismonográfia Xantus Gyuláról, Ridovics Lászlóról, Tóth B. Lászlóról, Kukovics Rózsáról, Percz Jánosról, Szalay Károlyról, Szinte Gáborról, Szentiványi Lajosról, az „éhenhalt” Derkovitsről. Gondolatok Prokop Péter képei előtt, Művészetbarátok Könyve (1981), A könyvkiadás művésze Váci György, Z. Soós István művészete, A műgyűjtésről, Réti Mátyás művészetéről.* Szerkesztésében jelent meg a *Művészetbarátok Könyve I.* (1981, 261 oldal), és a *Művészetbarátok Könyve II.* (1982-1983, 66 oldal) kötete. Szj Rezső 1985 február 26-ig töltötte be a főtőkári posztot, amikor is az egyesület elnökévé választották. 1985. augusztus 26-án a Fővárosi Tanács VB Igazgatási Főosztálya felfüggesztette az egyesület önkormányzatát, melynek alapján a szervezet minden tisztségviselőjének megbízatása megszűnt. Az egyesület irányítására elsőként *dr. Nagy Magdolnát*, majd *dr. Pruzsinszky Sándort* rendelte ki a VIII. kerületi Tanács Igazgatási Osztálya. *A hónapokig tartó vizsgálat Szj Rezsőt nem marasztalta el.*

Geröly Tibor 1937-ben Szombathelyen született. Gyermekkorai emlékei a Vas megyei Gyöngyös patak parti településhez Gyöngyösfaluhoz kötik. A család olvasmánya az imakönyv és az éves kalendárium volt. A lakhelyére került segédlelkesz *Jáki Zénó* – aki később a Pannonhalmi Szent Benedek-rend tagja lett – nemcsak kölcsönkönyveket adott kezébe, hanem olvasásuk után a véleményére is kíváncsi volt. *Szerdahelyi Elek* Gencsapáti körorvosa keresztapja volt, aki napi rendszerességgel dolgozatot íratott vele és azok helyesírási hibáiért heti zsebpénzt „kur-tította”. Szenvedélyévé vált a rejtvényfejtés, melynek jutalmai gazdag könyvtárának ma is jeles darabjai. A kőszegi Jurisich Miklós Gimnázium kiváló tanáraitól – *dr. Horváth Lászlótól, Medvegy Antaltól és Lovassy Andortól* – példaértékű irodalmi ismereteket szerzett. Középiskolás korában a felnőtteket is próbára tevő mezőgazdasági munka minden területét megismerte. Fáradozásának honorárium-a egy-egy alkalmi könyvsorozat és néhány szép album vásárlásának lehetősége volt. A hatvanas évek elején jelentős kőszegi kulturális események szervezője lehetett. Megingathatatlan akaratát elismerve a „határhozvetbe zárt város” kivételes lehetőséget kapott országos jellegű zenei-, film-, és kézimunka-kiállítások, turisztikai rendezvények szervezésére. Munkásságát 1963-ban a Munka Érdemérem kormány-kitüntetéssel ismerték el.

1964 óta Budapesten él. A vezetőképzés különböző területein végzett munka után a gyermek-, ifjúsági-, pedagógiai-, orvosi-, és sportlapok terjesztését segítő feladatot kapott. Közel két évtizedig a Képzőművészeti Kiadó vezető munkatársai közé tartozott. Korszerűsítette a cég arculatát. Elismerésre méltó siker kísérte a poszterek hazai terjesztésében. Ennek egyik eszköze volt az általa életre hívott *Nemzetközi Poszter Kupák* szervezése. A rendezvény néhány év után túl-lepett a határokon és a szlovákiai Gerencséren, majd két alkalommal az ausztriai Mödlingben került megrendezésre.

Kezdeményezője volt a művészeti könyvek újszerű bemutatásának, az asztali- és falinaptárak képző- és iparművészeti ismeretet gyarapító forgalmazásának, az igényesebb képes levelezőlapok hazai népszerűsítésének. Részes volt a logikai készséget fejlesztő játékok megismertetésének, a *Rubik Ernő* nevét viselő kocka első reklámfilmjét is ő készítette.

Képzőművészeti alkotótáborokat szervezett az egyesület égisze alatt Berettyóújfaluban, Gáborjánban, Hencidán, Mosdóson és a szlovákiai Királyhelmece-n. 1995-től 2011-ig évente hívta alkotómunkára a Lakiteleki Népfőiskolára a Kárpát-medencei képzőművészeket.

Javaslatára a Művészetbarátok Egyesülete a „dal fejedelme” emlékére 1997-ben *Béres Ferenc-díjat*, „1956 Hőse” tiszteletére pedig 2001-ben *Obersovszky Gyula-díjat* alapított.

Szerepet vállalt könyvek megjelentetésében is. Támogatásával láttak napvilágot

Nádudvari Nagy János vallásos témájú verseinek kiadását még a református egyház vezetői sem támogatták. A Művészetbarátok Egyesületének segítségével vált hetvenéves korában első kötetes költővé. Népszerűségét bizonyítja, hogy haláláig hét kötete jelent meg. Prokop Péternek öt könyve jelent meg Olaszországban. *Fügefám alól* című első magyarországi kötetét Geröly Tibor szerkesztette. Munkásságát a Krúdy Gyula Irodalmi Kör Emlékéremmel, Berettyóújfalu Önkormányzata Pro Urbe-díjjal, a Lakitelek Alapítvány Nagydíjjal ismerte el. A Falvak Kultúrájáért Alapítvány 2000-ben a Magyar Kultúra Lovagja címet adományozta számára. Az Erzsébetvárosi

Civil Szervezetek Szövetsége 2013-ban a Budapest VII. kerület névadójáról elnevezett Erzsébet királyné Emlékéremet adományozott „kimagasló és áldozatos” munkásságáért. Az ART 16 Művészcsoport a Magyar Kultúráért Emlékplakettel tüntette ki. 2016-ban Erzsébetváros Önkormányzata Pro Urbe kitüntetésben részesítette és még abban az esztendőben átvehette a Prokop Péter-díjat is.

A Művészetbarátok Egyesületének tisztségviselői voltak

Alelnökök

Dancsházy Nagy Márton, dr. Del Medico Imre, Fenyves Mária Annunziata, dr. Hortobágyi Tibor, dr. Jáki Ferenc, dr. Kollmann J. György, Kürthy Sándor, Láng Miklós, dr. Losonci Miklós, dr. Meskó Sándor, Molnár József, Nádor Dénesné, S. Szabó Ferenc, dr. Szeleczky József.

Főtitkárok

Szj Rezső (1973-tól), Geröly Tibor (1985-től), Czmarkó Frigyesné (1996-ban), Baranyi Ferenc (1997-től), T. Lukács Ágnes (2007-től), dr. Györgypál Katalin (2009-től), B. Molnár Zsuzsa (2011-től), Gombai-Nagy Károlyné (2013-től).

A Művészetbarátok Egyesülete Béres Ferencnek, a dal fejedelmének nevével fémjelzett díjat alapított a magyar népzene, a népdal terjesztésében és népszerűsítésében jeleskedők elismerésére.

A díj birtokosai:

**Balázs Árpád
Bella Péter
Beregszászi Olga
Béres Ferencné (1940-2016)
Czine Mihály (1929-1999)
Csák József
Dévai Nagy Kamilla
Dinnyés József
Faragó Laura
Hegedűs Valér
Hegedűs Szabolcs
Kiss László**

**Kobzos-Kiss Tamás (1950-2015)
Lengyelfi Miklós
Lipcsey Edit
Lukácsy Katalin
Nógrádi Tóth István
Rakaczki József
Rezsnák Miklós
Szokolay Sándor (1931-2013)
Szvorák Katalin
Talabér Erzsébet
Tarnai Kiss László**

„A zene az életnek olyan szüksége, mint a levegő. Sokan csak akkor veszik észre, ha már nagyon hiányzik... A zene rendeltetése: belső világunk jobb megismerése, felvirágozása és kiteljesedése. A népek legendái isteni eredetűnek tartják. S ahol az emberi megismerés határait érjük, ott a zene még túlmutat rajtuk, olyan világba, melyet megismerni nem, csak sejtteni lehet...”

Kodály Zoltán

Obersovszky Gyula-díjjal ismerik el azokat, akik 1956 Hőse műveinek tolmácsolásában, eszmei hagyatékának őrzésében kiemelkedő érdemeket szereznek.

Az elismerés birtokosai:

**Béres L. Attila
Csete Őrs
Faludy György (1910-2006)
dr. Herzum Péter
Kereskényi János
Koltay Gábor
dr. Medvigy Endre
Pomogáts Béla
Pósa Zoltán
Raksányi Gellért (1925-2008)
Rohm Sándor
Rost Andrea
Ürmös Péter
Vigh Kristóf**

„Obersovszky Gyula volt az az ember, és az a költő, aki minden tekintetben az igazságnak, az igazság kimondásának, az igazság szolgálatának, az igazságért vállalt áldozatnak rendelte alá életét és munkáját, s ha kellett a szabadságát. Az igazság volt az Ő életének vezérlőcsillaga...”

Pomogáts Béla

LANDESVERBAND DER NÖ KUNSTVEREINE
KULTURAMT DER STADT WIENER NEUSTADT

AUSSTELLUNG

BUDAPESTI MŰVÉSZETBARÁTOK EGYESÜLETE
VEREIN DER BUDAPESTER KUNSTFREUNDE

10. – 27. März 1989

Täglich 10 – 18 Uhr

**KARMELETERKIRCHE
WIENER NEUSTADT**

SCHLÖGELGASSE 24

Római Házunk kínai fõlshozgáló nõvére állítja, hogy a ferdeszemûek nagybirodalmában dél meg észak között nagyobb a különbség az olasz-németnél. Sõt! Japántól Vietnámgig nyelvük, külsejük más. A képírás köti egybe ezt a keverék fajtát, melyet minden táj természetesen a maga nyelvén olvas. Azaz ugyanazt a szimbólumot sajátos dialektusában ejti ki, amely érthetetlen a másik vidéknek. A keletit a nyugati megérti, ha írni kezd, míg kukkot sem fog föl, még ha sárgabõrû is, annak beszédébõl.

A festõ is akárhová megy a nagyvilágon, magával vitt képét eszkimó vagy néger is megérti. Üzletben, ha nem tudom a fûrészt nevért, lerajzolom, s már szalad is vele a boltos. A zene is áthullámzik a határokon. Élvezem a néger spirituálét, taktust ver lábam a rioi karneválhoz.

Csavargásaim során annyiféle bõrû, fajtájú politikai állásfoglalású emberrel hozott össze a sorsom, hogy önkéntelenül feltámadt a kérdés, van-e valami, ami összeköthet, testvérré tehet a különbözõségek dacára. Egyre inkább nagy faluvá válik világunk... Egyszerre, ugyanazt látom a tévében, mint a tibeti, vagy a Brazília indiõja. Hálás vagyok sorsomnak, hogy hatvanöt évig élhettem a szép szolgálatában, s talán az vezetett rá a globális látásra. A szépek annyi arca van, csak meg kell értenem, aki azt létrehozta, s hogy miért szép? S azoknak, akiket örvendeztetni akar.

Eljutottam hát egy megvilágosodásig, nekem nem számít, hogy milyen fajtaához tartozik a felebarátom, milyen társadalmi helyzetet mért rá a sorsa, utcaseprõ vagy miniszterelnök. Politikai állásfoglalásán is túljutottam. Még vallása, hiedelemvilágának milyensége sem érdekel. Csak egyet tartok fontosnak, de azt nagyon fontosnak: jóakarató emberségét. Ez az a jel, amelyet mindenki megért.

Bocsássatok meg, hogy ezen az estén kitört belõlem a pap: prédikálok. Mesterem is kenyér és bor ünnepén mondta el búcsútanítását. Itt a barátság asztalánál nem méltatlanság hivatkoznom felfedezésemre: kössön össze mindannyiunkat a jóakarát. Ez a minden! Felülmúlhatatlan és teljességében elérhetetlen ideál. Egyéni életünknek és társadalmainknak végtelen õhaja. Koccintsunk, s maradjunk barátságban!

Prokop Péter (1919-2003)

Prokop Péter beszéde Budapesten a Mûvészetbarátok Egyesületének rendezvényén 1985. május 22-én hangzott el.

Vidéki csoportok működése

Az egyesület megalakulásával párhuzamosan önálló csoport kezdte meg működését *Mosonmagyaróvárott*. *Csizmadia Károly* református lelkész kiállítását nyitott Szij Rezső gyűjteményéből, és rendszeres programjai népszerűek voltak. Halálát követően *Pintér Éva* fogta össze az egyesületi tagokat, de 2000-ben *Tallós Prohászka István* nevével fémjelzett egyesületet alapított. *Nyíregyházán Horváth Jánosné* (Magdi) hívta életre a környékbbeliek csoportját, és kiállításokat, tematikus előadásokat szervezett. Elhunytával a programok megszűntek. *Láng Miklós Balatonalmádiba* költözésével (1997) havonta találkoztak az egyesület tagjai. Mostanra a csoport szervezője, és a tagtársak többsége is szépkorúvá vált, a rendezvények elmaradtak. *Pécsett Nőt Béla* alapított csoportot. Családi elfoglaltságai miatt *dr. Sikó Ágnes* vette át a szervezést, akinek aktivitását az utóbbi években férje ápolása korlátozta. A vezetést *Lengváriné Szelier Márta* vállalta, de váratlan halála miatt *Stirling Zsoltnak* köszönhetően folyamatosak a programok. *Debrecenben Nagy Vince* jóvoltából önálló rendezvényekre került sor, melyek halálával elmaradtak. *Szombathelyen* többségében az egyesület tagjaiból alakult a Képes Levelezőlapgyűjtők Egyesülete *Kőszegfalviné Pajor Klára* elnökletével, de mára ez a szerveződés elszakadt az anyaszervezettől. *Szabadkán Szöllössi Anna* szorgalma nyomán 22 fős csoport működött, mely egy évtized után betegsége miatt felbomlott. 1993-ban *Szekszárdon* is létrejött (*dr. Gesztesi Tamás* kezdeményezésére) egy „tagozat”, amely rövid ideig volt életképes.

Közérdekű információk a Művészetbarátok Egyesületéről

Törvényszéki bejegyzés: 01-02-0001765 E-mail: muvbaratok@gmail.com
Postacím: 1388 Budapest, Postafiók: 60. Honlap: www.muvbaratok.uw.hu
Székhely: 1078 Budapest, István utca 42. Adószám: 19816133-1-42
OTP számlaszám: 11706016-20020031-00000000

A Művészet és Barátai Alapítvány

Király Lajos kezdeményezésére 1992-ben jött létre az egyesület céljai megvalósításának támogatására.

A „mozaikokat” az archívum dokumentumaiból válogatta és szerkesztette

Geröly-Bársonyi Hilda